

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 476/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou Malata, Pružinský, Hegedúš & Partners, s. r. o., Mlynské nivy 10, Bratislava, v mene ktorej koná JUDr. Vincent Hegedúš, proti rozsudkom Okresného súdu Bratislava III č. k. 6 T 114/2017 z 28. mája 2020 a Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 To 66/2020 zo 6. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. októbra 2021 namieta porušenie svojich základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Ústavnému súdu zároveň navrhuje, aby označené rozhodnutia zrušil a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ si ako poškodený uplatnil v trestnom konaní vedenom pre trestný čin poškodzovania veriteľa náhradu škody spôsobenú mu trestným činom. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v dotknutom trestnom konaní uznesením vyhláseným na hlavnom pojednávaní nepripustil sťažovateľa s jeho nárokom na náhradu škody do trestného konania. Následne rozsudkom č. k. 6 T 114/2017 z 28. mája 2020 (ďalej len „prvostupňový rozsudok“) okresný súd uznal obžalovaného vinným zo spáchania pokračujúceho zločinu poškodzovania veriteľa a uložil mu trest odňatia slobody v trvaní troch rokov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní troch rokov. O odvolaní sťažovateľa

rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 4 To 66/2020 zo 6. mája 2021 (ďalej len „druhostupňový rozsudok“), ktorým ho podľa § 316 Trestného poriadku zamietol ako podané neoprávnenou osobou.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vysvetľuje, že postup, ktorým okresný súd nepripustil sťažovateľa s jeho nárokom na náhradu škody do trestného konania, odôvodnil argumentáciou, v ktorej poukázal na to, že výška pohľadávky, ktorú mal sťažovateľ voči obžalovanému, bola určená v notárskej zápisnici o uznaní dlhu a vyhlásení o súhlase s exekúciou, ktorá predstavuje exekučný titul, preto nemôže konajúci súd opätovne rozhodnúť o už skôr priznanom, resp. určenom nároku na náhradu škody. Dôvodí, že oba namietané rozsudky sú založené na zjavne neudržateľnej a neústavnej interpretácii § 287 Trestného poriadku, pričom tento výklad nemá oporu v žiadnom ustanovení Trestného poriadku. Zastáva názor, že absencia výroku o povinnosti nahradiť škodu poškodenému prakticky úplne a nezvratne neguje jeden z účelov trestného konania, ktorým je okrem zabezpečenia ochrany práv poškodeného či dosiahnutia preventívneho účinku trestu aj potrestanie páchatel'a trestného činu. Podľa neho obžalovaný s miernym trestom odňatia slobody spolu s absenciou výroku o povinnosti náhrady škody poškodenému dosiahol fakticky svoju beztrestnosť. Ďalej argumentuje, že oba konajúce súdy si už v čase prijímania svojich rozhodnutí museli byť plne vedomé toho, že obžalovaný už pred vyhlásením oboch rozhodnutí dosiahol vyhlásenie konkurzu na svoj majetok, čo v konečnom dôsledku bráni skutočnému (riadnemu a úplnému) uspokojeniu nielen akéhokoľvek peňažného nároku sťažovateľa, ale aj peňažných nárokov iných veriteľ'ov obžalovaného. Sťažovateľ, odkazujúc na § 48 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“), dôvodí, že už v čase rozhodovania všeobecných súdov o pripustení/nepripustení sťažovateľa s jeho nárokom na náhradu škody do vedeného trestného konania bolo zrejmé, že vyhlásením konkurzu na majetok obžalovaného sa sťažovateľ'ovi zamedzuje viesť akékoľvek exekučné konanie pre uspokojenie svojho nároku a zároveň bolo z hodnoty majetku všeobecnej podstaty zrejmé, že predmetný nárok nebude uspokojený ani v samotnom konkurznom konaní a pre sťažovateľa je tak úplne bez významu formálna existencia notárskej zápisnice deklarujúcej jeho peňažný nárok. Uzatvára argumentáciu a uvádza, že úplne iná situácia by nastala, pokiaľ by mu bola škoda voči obžalovanému rozsudkom v dotknutom trestnom konaní priznaná, v takom prípade by totiž trestným rozsudkom deklarovaný nárok nebol účinkami konkurzného konania dotknutý. Takýto postup by bol podľa sťažovateľa správny, pretože by išlo o škodu spôsobenú trestným činom, jej výška by bola v trestnom konaní ustálená a bola by dokonca aj súčasťou vymedzenia skutku v odsudzujúcom rozsudku.

4. Vzhľadom na všetky uvedené argumenty považuje sťažovateľ súdmi zvolený výklad § 287 a § 316 ods. 1 Trestného poriadku za formalistický a neústavný, vyúsťujúci do porušenia všetkých jeho namietaných práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení jeho označených práv postupom všeobecných súdov v trestnom konaní, v ktorom sťažovateľ nebol do konania so svojím nárokom na náhradu škody pripustený z dôvodu existencie civilného exekučného titulu (notárska zápisnica o uznaní dlhu a vyhlásení o súhlase s exekúciou) pokrývajúceho jeho nárok na náhradu škody.

6. Ústavný súd sa pri posúdení ústavnej sťažnosti sťažovateľa oboznámil jednak s relevantnou právnou úpravou, ako aj s obsahom prvostupňového rozsudku okresného súdu a druhostupňového rozsudku krajského súdu, resp. ich odôvodnením o nepripustení sťažovateľa s jeho nárokom na náhradu škody do trestného konania.

7. Okresný súd v odôvodnení prvostupňového rozsudku uviedol, že na hlavnom pojednávaní nepripustil poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody do trestného konania, keďže výška pohľadávky, ktorú má poškodený (sťažovateľ) voči obžalovanému, už bola určená v notárskej zápisnici o uznaní dlhu a vyhlásení o súhlase s exekúciou, ktorá je exekučným titulom, a z tohto dôvodu nemôže okresný súd opätovne rozhodovať o už priznanom alebo určenom nároku.

8. Krajský súd v druhostupňovom rozsudku poukázal na uznesenie okresného súdu vyhlásené na hlavnom pojednávaní, ktorým okresný súd nepripustil poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody do konania. Krajský súd argumentoval, že v takomto prípade už konajúci súd v rozsudku nerozhoduje o nároku na náhradu škody, a to ani odkazom poškodeného na civilný proces, a to bez ohľadu na dikciu § 47 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Túto argumentáciu podporil krajský súd poukazom na ustálenú judikatúru (R 48/1962). Uzavrel, že pokiaľ bolo rozhodnuté, že poškodený nemôže v trestnom konaní uplatňovať nárok na náhradu škody, nie sú splnené podmienky na to, aby sa o náhrade škody vôbec rozhodovalo a za takéhoto stavu poškodený ani nemôže byť oprávnenou osobou na podanie odvolania.

9. Krajský súd v kontexte rozhodovania o treste v odôvodnení svojho rozhodnutia tiež poznamenal, že okresný súd vo svojom rozhodnutí nevysvetlil, z akého dôvodu do výroku o treste nepožal aj uloženie povinnosti obžalovanému nahradiť poškodenému v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia spôsobenú škodu, čo umožňoval § 51 ods. 4 písm. c) Trestného poriadku. Krajský súd uviedol, že okresný súd túto povinnosť zrejme neuložil so zreteľom na § 47 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, zároveň upozornil, že toto ustanovenie síce upravuje zákaz rozhodnúť v trestnom konaní o náhrade škody podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku, teda výrok, ktorý je po nadobudnutí právoplatnosti exekučným titulom, avšak za takýto výrok nemožno považovať uloženie povinnosti obžalovanému nahradiť poškodenému v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia spôsobenú škodu podľa § 51 ods. 4 písm. c) Trestného poriadku, keďže takýto výrok nepredstavuje exekučný titul, ale je iba súčasťou výroku o treste pri podmiennečnom odklade výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom, a predstavuje

tak súčasť stanovených podmienok, ktoré je následne konajúci súd povinný skúmať v súvislosti s rozhodnutím o tom, či sa odsúdený v skúšobnej dobe osvedčil alebo nie. Podľa krajského súdu takémuto výroku nebráni ani prebiehajúce konkurzné konanie, v priebehu ktorého by sa mohol odsúdený brániť tým, že uloženie povinnosť ako súčasť výroku o treste počas obdobia prebiehajúceho konkurzu plniť nemohol. Krajský súd vysvetlil, že nemožnosť plnenia povinnosti náhrady škody by sa v takom prípade obmedzovala iba na čas prebiehajúceho konkurzu, ktorý by mohol byť právoplatne ukončený aj pred uplynutím skúšobnej doby podmieneného odsúdenia. Krajský súd tak uzavrel, že samotné vyhlásenie konkurzu na majetok obžalovaného nepredstavovalo prekážku pre uloženie uvedenej primeranej povinnosti v rámci výroku o treste, keďže nejde o výrok zakladajúci exekučný titul.

10. Podľa § 46 ods. 3 Trestného poriadku poškodený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu; návrh musí poškodený uplatniť najneskoršie do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje.

Podľa § 46 ods. 4 Trestného poriadku návrh podľa odseku 3 nemožno podať, ak bolo o nároku už rozhodnuté v civilnom procese alebo inom príslušnom konaní.

11. Podľa § 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii ak tento zákon neustanovuje inak, vyhlásením konkurzu sa prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi. Lehoty v týchto konaniach ustanovené alebo určené počas prerušenia týchto konaní neplynú. Na účastníkov konania, ktorí vystupujú na strane úpadcu, prerušenie konania pôsobí, len ak ide o nerozlučné spoločenstvo alebo o intervenciu.

Podľa § 47 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyhlásením konkurzu sa neprerušuje konanie o riešení krízovej situácie na finančnom trhu, daňové konanie, colné konanie, vyvlastňovacie konanie, konanie o výživnom pre deti, konanie o povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu podľa § 11 ods. 2, ani trestné konanie, pričom v trestnom konaní nemožno rozhodnúť o náhrade škody; tým nie sú dotknuté ustanovenia § 48.

12. Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú [čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy (napr. III. ÚS 406/2014)]. Rámec povinností orgánov verejnej moci, proti ktorým smeruje právo na súdnu a inú právnu ochranu, upravuje čl. 2 ods. 2 ústavy, zakotvujúci princíp právneho štátu – viazanosť verejnej moci právom, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Každé konanie súdu, resp. iného orgánu verejnej moci, ktoré nie je v súlade so zákonom, t. j. ak orgán verejnej moci, nekoná v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, protirečí príkazu ústavnej normy (napr. III. ÚS 406/2014).

13. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predostiera tvrdenie, že postup okresného súdu, ktorý ho ako poškodeného nepripustil do trestného konania s jeho nárokom na náhradu škody spôsobenej mu trestným činom poškodzovania veriteľa, nemal oporu v zákone. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje na citovaný § 46 ods. 4 Trestného poriadku, podľa ktorého uplatnenie nároku na náhradu škody v adhéznom konaní nie je možné, ak bolo o nároku už rozhodnuté v civilnom procese alebo inom príslušnom konaní.

Citované ustanovenie Trestného poriadku predstavuje zákonnú prekážku, ktorá bráni tomu, aby bolo možné priznať uplatnený nárok na náhradu škody v adhéznom konaní. V okolnostiach veci sťažovateľa označili konajúce súdy v zmysle označeného ustanovenia Trestného poriadku za takúto zákonnú prekážku skutočnosť, že pohľadávka zodpovedajúca škode spôsobenej sťažovateľovi trestným činom je pokrytá notárskou zápisnicou o uznaní dlhu a vyhlásení o súhlase s exekúciou, ktorá predstavuje exekučný titul a vylučuje možnosť, aby súd vydal v trestnom konaní (adhéznom konaní) duplicitný exekučný titul v podobe výroku trestného rozsudku o povinnosti obžalovaného na náhradu škody. Získaním notárskej zápisnice obsahujúcej uznanie dlhu a plniacej úlohu exekučného titulu sa sťažovateľ sám zbavil možnosti uplatňovať v adhéznom konaní nárok na náhradu škody.

14. Aj v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva uplatnenie nároku na náhradu škody poškodeným v rámci trestného konania treba považovať za začatie konania podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (Civilného sporového poriadku). Akonáhle poškodený uplatní svoj nárok na náhradu škody v trestnom konaní, vzniká prekážka pre to, aby si náhradu škody paralelne uplatnil aj v občianskoprávnom konaní. Použitím argumentu *a contrario* potom možno dospieť k záveru, že ak si poškodený uplatní nárok na náhradu škody v občianskom konaní, je to prekážka, aby si náhradu škody paralelne uplatnil aj v trestnom konaní (pozri sp. zn. IV. ÚS 122/2013). Ako už bolo uvedené, v danom prípade sťažovateľ disponoval už pred uplatnením práva na náhradu škody v trestnom konaní exekučným titulom podľa noriem civilného práva procesného.

15. Tak ako už bolo skôr uvedené, v zmysle stabilnej judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi vzťahujúcimi sa na konkrétne konanie (napr. II. ÚS 181/06). Teda ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, účinky (dôsledky) jeho použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03).

Podľa názoru ústavného súdu postupoval okresný súd, ktorý nepripustil sťažovateľa ako poškodeného s jeho nárokom na náhradu škody do trestného konania v plnom súlade so zmyslom citovaného ustanovenia Trestného poriadku (§ 46 ods. 4), keďže sa u sťažovateľa vyskytla skutočnosť predstavujúca zákonnú prekážku pre uplatnenie nároku na náhradu škody v adhéznom konaní.

16. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd uzatvára, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa je nutné považovať za zjavne neopodstatnenú. Preto ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č.314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

17. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu